

FOTOGRAFSKA BAŠTINA U HRVATSKIM MUZEJIMA

LADA DRAŽIN-TRBULJAK □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

sl.1.-4. Rasuta fotografska baština.

Snimljeno u listopadu 2017. na zagrebačkom buvljaku Hrelčiću

1 Šimunić, Ljerka. Fotografija u funkciji eksponata kao izvor podataka i autentičnosti. *Informatica Museologica* 49 (2018). Zagreb: Muzejski dokumentacijski centar, str.55-59. *Iako su prvi primjerci dospjeli u Muzej ubrzo nakon njegova osnutka (1925.), mali je broj njih bio upisan u muzejske inventarne knjige jer se smatralo da fotografije nisu muzejski predmeti već da pripadaju dokumentarnoj ili sekundarnoj građi. Možda je razlog tome činjenica da se u 19. st. fotografija smatrala uljezom u svijet umjetnosti* (str. 55).

2 Baričević, Zvonimir. Fotografija u Hrvatskom državnom arhivu. *Informatica Museologica* 31 (3/4). Zagreb: Muzejski dokumentacijski centar, 2001., str. 61-67. *Iako je od samog početka uočena dokumentarna vrijednost fotografije, koja je oduvijek svjedočila da je nešto postojalo ili da se nešto dogodilo, ona nije pribivaćana kao vjerodostojan izvor za povijesna istraživanja. Samo su pisani dokumenti vrednovani kao arhivsko gradivo koje je potrebno čuvati s dužnom pažnjom. Fotografije su prigodom arhivističke obrade najčešće označavane kao razno (miscellanea ephemera ili memorabilia) i nisu se upisivale u obavezna pomagala* (str.61).

3 Ksenije Turčić, *Joié de Vivre*, Galerija AŽ, 4. studenoga 2016. U najavi izložbe napisala je: (...) nalazila sam, sakupljala, arhivirala ili možda najbolje reći – kupovala sam za sitne novce na sajmištu cijele obiteljske albume koji nam pokazuju povijest i specifičnost, partikularnosti života. Tehnički rečeno, riječ je o mnoštvu foto-dokumentacije u rasponu od crno-bijelih fotografija koje datiraju od dvadesetih godina dvadesetog stoljeća pa sve do kolor fotografija s kraja tog istog stoljeća. Pa iako su se ti albumi i fotografije očigledno pojavili kao životni suvišak u procesu jedne arhivističke sajmišne robne razmjene, bilo da su odbačeni ili naprosto izgubljeni čudnim tokovima života, oni nam puno govore o historiji cijele jedne generacije. (K.T.)

Uvod. Već dulje od jednog stoljeća hrvatski muzeji sustavno čuvaju fotografije kao muzejske predmete ili kao dio dokumentacijskih zbirki (fototeka, dijateka, medijateka, negativoteka). Prvi stakleni stereoskopski dijaramski pozitivni, fotografije i razglednice počeli su se skupljati u Muzeju grada Zagreba oko 1907., a u Muzeju za umjetnost i obrt za javnost je 1939. otvoren Odjel za fotografiju, što je jedan od najranijih takvih datuma u povijesti svjetskih muzejskih fotografskih zbirki. Premda je fotografija vrlo rano počela pristizati u muzeje,¹ katkad se ipak, i to sve do 1980-ih godina, postavljalo pitanje njezina statusa kao muzejskog predmeta. O sličnom je problemu pisao i Zvonimir Baričević vezano za status fotografije u arhivima.²

U međuvremenu smo se suočili s nezaustavljivim priljevom fotografija, od kojih će samo neke pronaći svoje zaštićeno mjesto u muzejima ili postati dio nekoga umjetničkog rada poput onoga umjetnice Ksenije Turčić, koja se u svojoj instalaciji kao osnovnim materijalom koristila odbačenim fotografijama iz obiteljskih albuma³, dok velike količine fotografija i dalje tijekom nedjeljnih šetnji “buvljakom” možemo vidjeti u nemarno složenim hrpicama na tlu.

Apsolutno je nemoguće predvidjeti koliko je količina fotografija, fotografskih albuma, fotografske opreme i ostalog materijala vezanoga za fotografiju proizveo čovjek, pogotovo danas, kada je prilično jednostavno otvoriti aplikaciju i u jednom danu vlastitim pametnim telefonom snimiti stotine digitalnih fotografija. I dok je golema količina fotografija samo jedan fragment današnje stvarnosti, drugi je nevjerojatno velik broj nepoznatih činjenica s kojima se često susrećemo pri stručnoj obradi fotografija koje su u muzeje pristizale tijekom cijelog stoljeća.

I sami smo se mogli u to uvjeriti kada smo u Fototeci MDC-a, u albumu našega utemeljitelja dr. Antuna Bauera (Vukovar, 1911. – Zagreb, 2000.) zatekli njegovu fotografiju na kojoj je snimljen u društvu nama nepoznatih ženskih osoba, fotografiju nepoznatog autora, nepoznate godina, kao i lokacije na kojoj je fotografija snimljena.

Kratak uvid u fotografske zbirke napravljen na temelju podataka iz online Registra muzeja, galerija i zbirki u RH (OREG)

U srpnju 2016., tijekom priprema za organizaciju simpozija s temom fotografske baštine u muzejima⁴, pretraživanjem online baze OREG susreli smo se s činjenicom da 66 hrvatskih muzeja čuva 95 muzejskih fotografskih zbirki te fascinantan broj od gotovo milijun fotografija. Uzmemo li u obzir činjenicu da ukupan broj fotografija u odnosu prema ukupnom broju predmeta u muzejskim zbirkama⁵ iznosi nešto više od 17 %, uočiti ćemo da je upravo fotografija (uz prirodoslovnu, arheološku i umjetničku građu) zastupljenija od drugih vrsta građe (etnografske ili tehničke). Pri tome u razmatranje nisu uključene i kompleksne zbirke (koje osim umjetničke, povijesne, etnografske, kulturno-povijesne, arhivske ili tehničke sadržavaju i fotografsku građu) jer nam je točan udio fotografske građe u tim zbirkama nepoznat. Sigurni smo da je ukupan broj fotografija još i veći jer one nisu sadržane samo u drugim muzejskim, već i u dokumentacijskim zbirkama, pa nam je taj broj također nepoznat.

Dok za desetak muzeja nemamo iskazane podatke o ukupnom broju predmeta u zbirkama fotografije, u ostalima broj fotografija varira od samo nekoliko desetaka do nekoliko stotina tisuća fotografija. Građa se obrađuje u nekoliko računalnih programa⁶, od kojih je najzastupljeniji M++. Od ukupnog broja fotografija inventarizirano je 24 % njih, a računalno je obrađeno 15 % fotografske građe. Možemo pretpostaviti da je razlog malog broja ukupno inventarizirane i obrađene građe činjenica da se u samo deset većih muzejskih zbirki fotografije (koje sadržavaju od 10 000 do 250 000 muzejskih predmeta) čuva gotovo 800 000⁷ fotografija. Ako se pri tome uzme u obzir da tih desetak muzejskih zbirki vodi samo desetak kustosa, sasvim je razumljivo da se taj posao do sada obavljao prilično sporo, a u nekim se muzejima, nažalost, neće moći završiti ni u skorju budućnosti bez uspješnije organizacije i bez dodatnih mjera pomoći.

Sljedeći problem u nekim zbirkama jest izrazito velik priljev nove građe⁸ koja u muzeje dospijeva kao posljedica tranzicijskih, političkih i gospodarskih promjena, npr. zbog zatvaranja nekih industrijskih postrojenja, zbog čega se u muzeje slijevaju arhive posrnulih divova, koje je neupitno potrebno sačuvati kao svjedoke naše kolektivne društvene memorije.

sl.5. Fotografija snimljena na izložbi Ksenije Turčić 'Joie de Vivre', Galerija AŽ, Zagreb, 4. studenoga 2016.

sl.6. Iz albuma dr. Antuna Bauera. Nepoznat autor, nepoznata godina, nepoznate ženske osobe, nepoznata lokacija na kojoj je fotografija snimljena
Fototeka Muzejskog dokumentacijskog centra

Na kraju valja reći da se odgovorni pojedinci – kustosi, pokušavajući sačuvati fotografsku baštinu koja nestaje, preuzimanjem tih donacija redovito nađu u velikim problemima jer, unatoč činjenici da *Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi* u članku 9. predviđa postupke u takvoj situaciji,⁹ stručna obrada više tisuća pristiglih muzejskih predmeta nije nimalo jednostavan zadatak.

Analiza zastupljenosti muzejskih zbirki fotografija na mrežnim stranicama muzeja i istraživanje njihova modela prezentacije

Osim samo kratkog uvida u broj muzejskih fotografskih zbirki i fotografija kao muzejskih predmeta, zanimalo nas je istražiti kako su one zastupljene ili koliko su uopće vidljive na mrežnim stranicama naših muzeja.

Od 2016. MDC je na stranicama *podsjita* muzEJ! (<http://hvm.mdc.hr>) objavio mini web stranice svih hrvatskih muzeja. Kao platforma za izgradnju te kompleksne infrastrukture poslužila je baza online Registra muzeja, galerija i zbirki u RH iz koje su generirani podatci te još četiri baze podataka koje MDC vodi: online zbirka muzejskih plakata, online katalog knjižnice, online arhiv zaslužnih personalaca, online Kalendar događanja. Tako se na mrežnim stranicama pojedinih muzeja, osim podataka povezanih s tim muzejom (opći i servisni podatci, kratki tekst o muzeju, liste svih stručnih djelatnika i kontakti, izbor publikacija iz knjižnice, arhiva zaslužnih muzealaca, rezultati pretraživanja zbirke muzejskih plakata za pojedini muzej i događanja u sklopu Kalendara događanja), pojavljuje i rubrika "Zbirke", s mogućnošću odabira svih muzejskih ili dokumentacijskih zbirki tog muzeja putem padajuće liste.

Osim što na taj način možemo saznati ponešto o zbirkama fotografija u muzeju, pojedini iskusniji korisnici mogu se na *podsjitu* muzEJ! poslužiti pretražnikom koji je strukturiran kao *Jednostavno pretraživanje* po ključnoj riječi i *Složeno pretraživanje*, s ponuđenim kategorijama pretrage (nazivom zbirke, vrstom zbirke, muzejom, vrstom građe, materijalom, gradom, teritorijem s kojega građa potječe, vremenskim razdobljem), što omogućuje pregled fotografskih zbirki u hrvatskim muzejima.

Svaka je zbirka prezentirana na sljedećoj razini opisa: naziv zbirke, vrsta zbirke, voditelj, broj predmeta, vrsta

Preuzeto s <http://a-z.hr/portfolio/ksenija-turcic-joie-de-vivre/> (15. listopada 2018.).

4 Simpozij *Fotografska baština u muzejima* održan je u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu od 24. do 25. listopada. Bio je to šesti u nizu stručnih skupova što ih je MDC organizirao od 2001. Bili su posvećeni muzejskim publikacijama, knjizi, glazbi, filmu i, ovaj spomenuti, fotografskoj baštini u muzejima.

5 Ukupan broj predmeta u muzejskim zbirkama je 5 838 416. Izvor podatka: Registar muzeja, galerija i zbirki u RH, Muzejski dokumentacijski centar, 2017. Autorice: Staša Popadić, Tea Rihtar Jurić

6 To su programi: Indigo, Acces, Filemaker pro, MsWord, Windows Vista BusinessOEMAct. U programu M++ obrađuje se gotovo 90 % muzejskih zbirki fotografije.

7 Muzeji čije zbirke fotografija imaju od 10 000 do 200 000 muzejskih predmeta/fotografija:

1. Hrvatski povijesni muzej / Zbirka fotografija, filmova i negatva
 2. Hrvatski školski muzej / Zbirka fotografija
 3. Gradski muzej Varaždin / Zbirka fotografija i negatva
 4. Hrvatski športski muzej / Zbirka fotografija
 5. Muzej grada Splita / Zbirka fotografija, razglednica i fotografske opreme
 6. Muzej hvarske baštine / Zbirka fotografija
 7. Muzej Slavonije / Zbirka fotografija
 8. Muzej suvremene umjetnosti / Arhiv Tošo Dabac
 9. Muzej za umjetnost i obrt / Zbirka fotografije do 1950.
 10. Narodni muzej Zadar / Zbirka negatva Ante Brkana
 11. Vojni muzej MORH-a / Foto i filmska zbirka
 12. Muzej grada Zagreba / Zbirke fotografija, fotografskog pribora i razglednica
 13. Muzej grada Zagreba / Zbirke zagrebačkih fotoreportera
- Podatci preuzeti iz online Registra muzeja, galerija i zbirki, MDC, siječanj 2017.

sl.7. Prikaz Zbirke fotografija i foto albuma Muzeja grada Koprivnice
 Izvor: Podsajt muzEJ!, Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb (14.3.2017.)

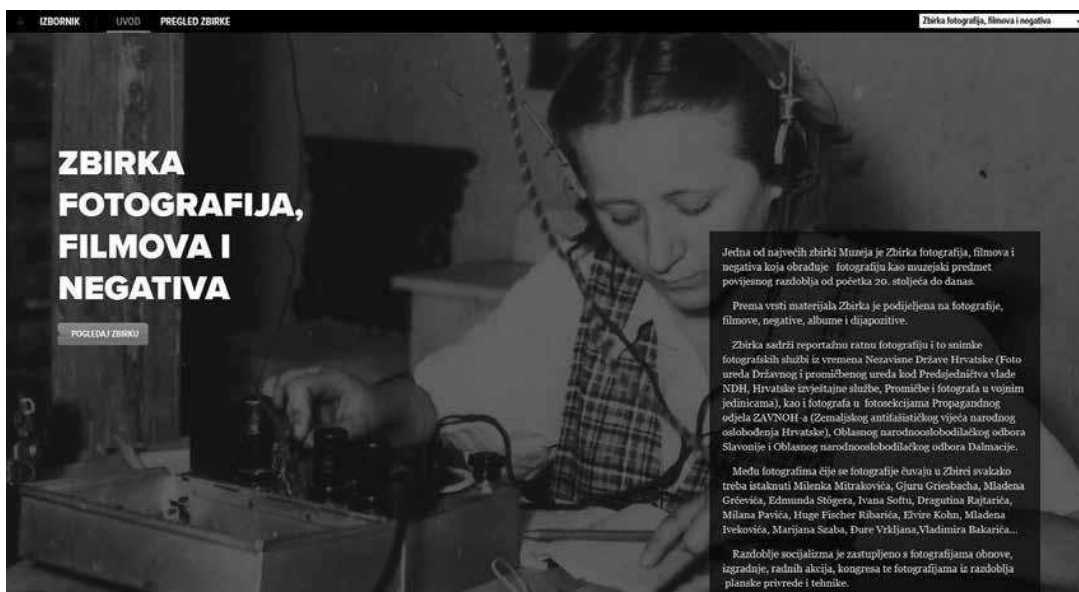
sl.8. Prikaz pojedinog predmeta – Fotografija Marcela pl. Kiepacha u časnicičkoj uniformi iz Kulturno-povijesne zbirke Gradskog muzeja Križevci (14.3.2017.)
 Izvor: Podsajt muzEJ!, Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

8 Valent, Ivica. Donacije i otkupi fotografija Gradskog muzeja Sisak od osnutka do danas; od pronalaska do inventariziranja. *Informatica Museologica* 49 (2018). Zagreb: Muzejski dokumentacijski centar, str. 75-79. Ivica Valent navodi nekoliko vrijednih donacija fotografija i negativa koje su u Muzej stizale od 1990-ih godina. To su: donacija sisačkog novinara Vladimira Pajtlara i dopisnika *Večernjeg lista* Željka Grgurinovića (više od 6000 snimaka na negativima i nekoliko desetaka fotografija), donacija Arhiva Sisak (30 albuma fotografija iz razdoblja socijalizma što su ih Skupštini Općine Sisak poklanjale radne i društvene organizacije u povodu obilježavanja različitih godišnjica). Usto se navodi kako su u vrijeme održavanja simpozija *Fotografska baština u muzejima, u Muzej pristigle dvije velike donacije fotografija i fotografskih negativa o povijesti sisačkog sporta i industrije, posebice Željezare Sisak* (str. 78.). Skuljan Bilić, Lana. *Industrijska fotografija – svijet rada i proizvodnje. Informatica Museologica* 49 (2018), Zagreb: Muzejski dokumentacijski centar, str. 44-49. *Bogata fotografska arhiva industrijskog kompleksa Brodogradilišta i tvornice dizelomotora Uljanik donirana je Muzeju 1990. Sastoji se od 1171 predmeta (negativi na filmu i staklu, kontakt-kopije, crno-bijele i kolor fotografije, reklamni fotografski albumi).*

građe, teritorij, vremensko razdoblje, materijal, URL na vanjski link te opis zbirke fotografije. U desnoj zoni, u rubrici "U katalogu muzejskih predmeta", predviđeno je objavljivanje fotografija iz dotične zbirke, s tim da se *klikom* na identifikacijsku sličicu pojavi pojedinačni prikaz predmeta koji, osim fotografije koja se može dodatno povećati, sadržava i ponuđene metapodatke na razini osnovne kataloške jedinice: naslov, autor, datum ili razdoblje, vrsta predmeta, materijal i tehnika, naziv muzeja i naziv zbirke.

Premda je projekt koncipiran s idejom da muzeji s vremenom predstave izbor muzejskih predmeta iz svojih fondusa, što je moglo rezultirati izgradnjom središnjega nacionalnog kataloga muzejskih predmeta, a time i središnjega nacionalnog kataloga fotografija u muzejima, taj se projekt nije nastavio razvijati, pa je zastao u inicijalnoj fazi.

Kvaliteta opisa i razina podataka o muzejskim zbirkama fotografija rezultat su angažmana svakoga pojedinog voditelja zbirke i sigurno bi se, uz određeni trud, postojeći sadržaji mogli poboljšati.

sl.9.-10. Uvodna stranica Zbirke fotografija, filmova i negativa Hrvatskog povijesnog muzeja i prikaz jedne fotografije s pripadajućom kataloškom jedinicom (14.3.2017.)

Izvor: mrežna stranica Hrvatskog povijesnog muzeja, Zagreb

Osim na mrežnoj stranici MDC-a, na kojoj je za sve fotografske zbirke ponuđena ista razina opisa i podataka, na mrežnim stranicama muzeja također možemo pronaći sadržaje vezane za zbirke fotografija i fotografije. Od ukupno 95 zbirki fotografija skoro se za polovicu može pronaći nekakav sadržaj, dok za preostale nismo pronašli apsolutno ništa. Fotografske su zbirke prezentirane na nekoliko različitih načina, s tim da je najzastupljeniji kratak opis i izbor jedne, najčešće desetak, do najviše 25 fotografija. Veći broj muzeja uz fotografije stavlja samo naslov i godinu, a katkad ne objavljuju nikakav podatak. Vrlo je malo onih (samo desetak) koji fotografiju obogate kataloškom jedinicom, pa uz fotografiju možemo dobiti podatke o naslovu, autoru, godini i mjestu nastanka fotografije, dimenzijama, tehnici ili inventarnom broju, a tek rijetko i opisom fotografije.

Drugi model prezentacije vezan je za muzeje koji su proteklih godina sudjelovali u projektima financiranim sredstvima fondova EU-a ili su sami kreirali online kataloge fundusa (ili dijela fundusa): Muzej moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci, Muzej suvremene umjetnosti, Muzej grada Rijeke te Muzej za umjetnost i obrt (projekti *Partage Plus* i *AthenaPlus*).

Muzej moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci (MMSU) prvi je hrvatski muzej koji je javnosti 2008. predstavio dvojezični online katalog fundusa, a u sklopu njega mogla se pretraživati i Zbirka fotografija. Ponuđen je izbor fotografija (264) te popratni metapodatci, i to na osnovnoj kataloškoj razini (ime i prezime autora, naslov, vrijeme izrade, tehnika, materijal, dimenzije, inventarna oznaka), identifikacijske sličice i digitalni preslik umjetničkog djela, tekst o autoru (samo uz jedan dio zapisa) te dodatni sadržaji na razini reference (bibliografija, izložbe), što je i danas primjer vrlo ambiciozno koncipirane prezentacije. Premda su se online zbirke tijekom deset godina nastavile sporije dopunjavati nego što smo očekivali, pohvalno je da se od projekta nije odustalo i da će

se sigurno i dalje razvijati prema mogućnostima.

Godinu dana nakon MMSU-a i Muzej suvremene umjetnosti je 2009., na tada novim mrežnim stranicama, objavio Katalog fundusa (<http://www.msu.hr/#/hr/pretrazivanje/>), pa su dvije zbirke – Zbirka fotografije (2078) i Arhiv Toše Dabca (2424) predstavljene digitaliziranim preslicama analognih fotografija, i to ukupno 4502 fotografije.

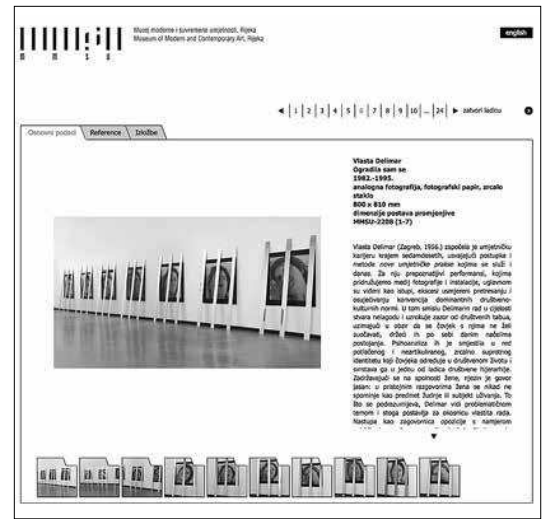
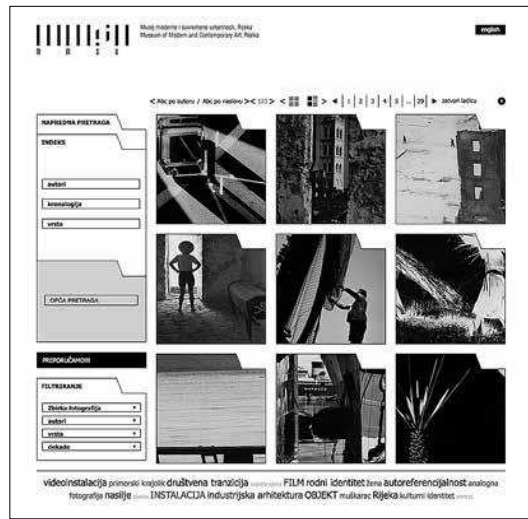
Premda te prezentacije (danas stare desetak godina), nažalost, osim konverzije iz analognoga u digitalni zapis, s vremenom nisu donijele nikakve nove dodatne sadržaje, kontekstualizacije ili nove interpretacije namijenjene različitim skupinama korisnika, još su uvijek primjeri dobre prakse kojima su fotografske zbirke postale vidljivije na internetu.

Počevši od ožujka 2012., unutar projekta *Partage Plus*, Muzej za umjetnost i obrt u dvije je godine digitalizirao predmete iz razdoblja secesije te ostvario zadani cilj da 5176 zapisa o hrvatskoj secesijskoj baštini s područja cijele zemlje bude dostupno na Europeani te da se naša kulturna baština integrira u europski kontekst.

U sklopu projekta objavljeno je ukupno 1018 zapisa o fotografskoj baštini, i to iz Zbirke fotografije do 1950. – uz 987 fotografija, a iz Zbirke foto opreme – uz 31 fotografiju. Svaka je pojedina fotografija prezentirana skupom metapodataka te digitalnim preslikom visoke rezolucije s povećanjima do najsitnijih detalja.

U sljedeći međunarodni projekt – *AthenaPlus*, u kojemu je Muzej za umjetnost i obrt sudjelovao u razdoblju od 2013. do 2015. zajedno s 40 partnera, bilo je uključeno više stotina muzejskih institucija. Jedan od ciljeva projekta bio je pristup mrežama kulturne baštine. U konačnici je 56 761 digitalizirani zapis objavljen i putem platforme Europeana ponuđen korisnicima. Tim su projektom bile obuhvaćene i tri zbirke Muzeja za umjetnost i obrt u kojima se čuva fotografska baština: Foto

9 U Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi (NN 108/02), u članku 9. stavku 3., navodi se: *Inventarizacija muzejskih predmeta obavlja se odmah po zaprimanju predmeta u muzeju, a najkasnije u roku od mjesec dana od dana ulaska predmeta u muzej. U sljedećemu, 4. stavku stoji: U slučaju prispjeca većeg broja muzejskih predmeta, koji se ne mogu inventarizirati u prethodno navedenom roku, ravnatelj odnosno voditelj muzeja utvrđuje pisani vremenski plan obrade.*

sl.11.-12. Naslovnica online kataloga fundusa Muzeja moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci i prikaz jedne fotografije s pripadajućom kataloškom jedinicom i opisom (14.3.2017.)

Izvor: mrežna stranica Muzeja moderne i suvremene umjetnosti, Rijeka

sl.13.-14. Naslovnica mrežne stranice Hrvatskog željezničkog muzeja u Zagrebu i prikaz jedne fotografije (14.3.2017.)

Izvor: mrežna stranica Hrvatskog željezničkog muzeja, Zagrebu

oprema (1052), Zbirka starije fotografije (8251) i Zbirka fotografije do 1950. (2578), pa je ukupno 11 881 uključena fotografija postala javno dostupna korisnicima za pretraživanje (athena.muo.hr). Svaka pojedina fotografija prezentirana je setom metapodataka (naslov predmeta, naziv zbirke, naziv podzbirke, inventarna oznaka, književni naziv, dodatak nazivu, grupa predmeta, podgrupa predmeta, država nastanka, grad nastanka, materijal izrade, tehnika izrade, autor/osoba, godina nastanka, stoljeće nastanka, dimenzije, broj komada, opis predmeta) te digitalnim preslikom.

Prema mišljenju autorice ovog priloga, neobično je da spomenute važne muzejske institucije te svoje kataloge fundusa ili online zbirke, u čiji je razvoj uloženo dosta znanja, rada, financijskih sredstava i vremena, nisu dovoljno vidljivo izdvojile na svojim mrežnim stranicama kako bi bili što uočljiviji i dostupniji korisnicima i posjetiteljima njihova weba.

U ovom prilogu nije moguće provesti kvalitetnu analizu koja bi obuhvatila sve muzeje koji na svojim mrežnim stranicama prezentiraju zbirke fotografija, ali ćemo ipak spomenuti još nekoliko muzeja.

U projektu *Zbirke online*, Muzej grada Rijeke je 2011. za Zbirku fotografije objavio izbor od 20 fotografija prezentirajući ih identifikacijskom fotografijom koja se može povećati, skupom metapodataka (naslov, ID, mjesto, autor, vrsta, godina, materijal, tehnika, dimenzije) i kratkim opisom. Implementirano je i filtriranje (ID, vrsta,

godina, materijal/tehnika), što omogućuje dodatne načine pregledavanja sadržaja, kao i pretraživanje po osam kategorija (prema zbirci, autoru, nazivu, vrsti, godini, stilu, materijalu i ID oznaci). Projekt se nastavio dopunjavati novim sadržajima ovisno o realizaciji digitalizacijskih programa i financijskim sredstvima, premda ne onako kako su autori željeli.

Hrvatski povijesni muzej predstavio je Zbirku fotografija online izložbom koja na naslovnoj stranici povećanom toniranom fotografijom najavljuje izbor iz fundusa Muzeja. Petnaest fotografija moguće je pregledavati kao fotografije u albumu ili s izborom slova "i" u donjem lijevom kutu i sa skupom metapodataka na razini skraćene kataloške jedinice (naslov, autor, mjesto nastanka, vrijeme nastanka, materijali, dimenzije, inventarni broj), koja, nažalost, prelazi preko fotografije.

Hrvatski željeznički muzej na svojim je stranicama posebno istaknuo kako baš njegova fotografska zbirka ima najveći broj eksponata. Premda je bilo planirano da na mrežnim stranicama Hrvatskoga željezničkog muzeja te na mrežnim stranicama Hrvatskoga državnog arhiva (ARHiNET) korisnicima bude dostupna kompletno digitalizirana zbirka, zbog promijenjenog poslovanja Arhiva odlučili su se za ulaganje u vlastitu tehničku podršku i u izgradnju novih, vlastitih stranica te su dio digitaliziranih fotografija iskoristili i za objavu na mrežnoj stranici *Topoteke*, digitalne platforme koja na jednostavan način omogućuje digitalizaciju i objavljivanje raznovrsnih povijesnih izvora.¹⁰

Većina muzeja odlučila se za model vrlo jednostavne prezentacije zbirki kratkim opisom i izborom fotografija koje se ponegdje mogu povećati, i prate ih legende.

Sve prezentacije karakterizira zamjetan trud i želja da se pozornost usmjeri na tu iznimno zanimljivu građu (npr. Zbirka negativa Ante Brkana Narodnog muzeja Zadar, Fotografska zbirka Dantea Lussina Lošinskog muzeja, Zbirka fotografija Tifloškog muzeja, Zbirka fotografija i fotografskog pribora Pazin, Zbirka fotografija, negativa i fotografskog pribora Muzeja Međimurja Čakovec).

¹⁰ Hrvatski željeznički muzej uključio se 2018. u projekt *Topoteka*, u sklopu kojega je objavio dio svoje Zbirke fotografija (140 digitaliziranih fotografija); <http://croatrailways.topoteka.net/>

MUO | Partage Plus

Upišite pojam Traži

Povezani zapisi: FOTOGRAFIJA - STARIJA

Naziv: FOTOGRAFIJA - STARIJA
Koncept: Zbirke
 Povezani zapisi

1 / 99 2 3 4 ... > Ukupno: 967

Naziv: Vladimir Vraniczany i slikarica Pereira : fotomontaža
Inventarni broj: MUO 024527
Autor: Vranyczany-Dobrinović, Ljudevit (Lujó-Ludwig)
Vlasnik: Muzej za umjetnost i obrt
Tip (PP): fotografija
Tip (PP: refine): fotomontaža
Grad: Zagreb
Država: Hrvatska
Zbirka: FOTOGRAFIJA - STARIJA
Tehnika: fotomontaža (tehnika)
Materijal: papir • ljepenka
Datum: 1910

Naziv: Zagreb - Etnografski muzej i Trgovačko - obrtnička komora : razglednica
Inventarni broj: MUO 036771
Vlasnik: Muzej za umjetnost i obrt
Tip (PP): predmet za korespondenciju
Tip (PP: refine): razglednica
Grad: Zagreb
Država: Hrvatska
Zbirka: FOTOGRAFIJA - STARIJA
Podzbirka: RAZGLEDNICE
Tehnika: svjetlotisak (tehnika)
Materijal: karton
Datum: 1912

Naziv: Vladimir Vraniczany i slikarica Pereira : fotomontaža
Inventarni broj: MUO 24526
Autor: Vranyczany-Dobrinović, Ljudevit (Lujó-Ludwig)
Vlasnik: Muzej za umjetnost i obrt
Tip (PP): fotografija
Tip (PP: refine): fotomontaža
Grad: Zagreb
Država: Hrvatska
Zbirka: FOTOGRAFIJA - STARIJA
Tehnika: fotomontaža (tehnika)
Materijal: papir • ljepenka
Datum: 1910

sl.17.-18. Naslovnica MUO PartagePlus projekta: Zbirka fotografije do 1950. i jedna fotografija (digitalni preslik) visoke rezolucije s povećanjima do najsitnijih detalja.

¹¹ Šojat-Bikić, Maja. Modeliranje digitalnih zbirki i digitalnih proizvoda: sadržajno-korisnički aspekt komuniciranja kulturne baštine u digitalnom obliku. *Muzeologija* 50 Zagreb: Muzejski dokumentacijski centar, str.70.

¹² Dražin-İrbuljak, Lada (ur.). Zbornik i programska knjižica simpozija „Fotografska baština u muzejima“. Zagreb: Muzejski dokumentacijski centar, str. 1-113. Dostupno na mrežnoj stranici MDC-a: http://www.mdc.hr/files/pdf/skupovi/Simpozij_2017_MDC_final_combined.pdf (15. lipnja 2018.).

alatima kako bi digitalne zbirke bile što slojevitije prezentirane, kao i na unapređivanju metoda za njihovo očuvanje i online dostupnost. Očito je da ćemo u bliskoj budućnosti imati još više posla, samo je pitanje koliko ćemo ga biti spremni obavljati.

Informacijsko, digitalno umreženo društvo znanja moći će se razvijati samo uz odgovorno rješavanje svih izazova i problema koje nam je dr. sc. Maja Šojat-Bikić zorno navela u svojoj knjizi *Modeliranje digitalnih zbirki i digitalnih proizvoda: sadržajno-korisnički aspekt komuniciranja kulturne baštine u digitalnom obliku*, te bi bilo iznimno važno da ih se što češće prisjetimo.¹¹

Nove informacijske i komunikacijske tehnologije, pored niza mogućnosti, donijele su AKM-ustanovama i nove izazove i probleme:

(...)

– *politička pitanja nadzora i financiranja te etička i pravna pitanja u online prostoru (osjetljivost pojedinih tema; zaštita privatnosti, intelektualnog vlasništva i autorskih prava; naime, baštinske ustanove često ne raspolažu*

autorskim pravima na građu u svojim zbirkaama te je pronalaženje ravnoteže između prava korisnika na pristup građi i prava autora na adekvatnu nagradu za svoj rad jedan od najvećih izazova u online prostoru),

– *generirale potrebu kontinuiranog ulaganja u nove tehnologije te sukladno tome i porast potražnje za dodatnim financijskim sredstvima,*

– *povećale razlike na lokalnim, regionalnim, nacionalnim i međunarodnim razinama te stvorile digitalni rascjep između velikih i malih, bogatih i siromašnih ustanova.*

Mali pokušaj sagledavanja današnjeg stanja bio je i simpozij *Fotografska baština u muzejima*.¹² Njegov je cilj bilo nastojanje da se u trenutku još jedne tehničke mijene u fotografiji (digitalna fotografija) postojeća muzejska fotografska baština bolje valorizira, da se potakne njezino sustavno dokumentiranje, da se istraže strategije digitalizacije fotografske baštine u hrvatskim muzejima te da se iz iskustava drugih prepoznaju najbolje prakse.

Na skupu je sudjelovalo 49 kolegica i kolega iz Hrvatske, renomiranih muzejskih profesionalaca – kustosa,

sl.19. Telop simpozija 'Fotografska baština u muzejima'
 Detalj fotografije autorice Slavke Pavić
 (Muzej grada Zagreba)

dokumentarista, arhivista, ali i samostalnih istraživača, privatnih kolekcionara, fotografa i pravica, koji su održali 42 izlaganja. Unutar desetak tematskih blokova obuhvaćen je širok raspon tema, s idejom da se analizira, istraži i prepozna muzeološka uloga i mjesto fotografije u muzejima danas, da se upoznamo sa zanimljivim i važnim zbirkama fotografije u hrvatskim muzejima, s dokumentarističkim i kustoskim praksama te da se suočimo s pitanjima vezanima za skupljanje fotografije.

Nadamo da će upravo Simpozij potaknuti nastojanje da sve te "skrivenne" fragmente naše fotografske baštine učinimo vidljivima i dostupnima svim korisnicima, od ljubitelja fotografije do znanstvenika i istraživača.

Osim ustrajavanja muzeja na skupljanju i očuvanju fotografske baštine, što će se zasigurno nastaviti, na kraju ćemo se prisjetiti da je hrvatska kulturna javnost često isticala potrebu otvaranja muzeja fotografije i da je prije gotovo trideset godina upravo u časopisu *Informatica Museologica* objavljen prilog Petra Dabca o tome.¹³

A do tada ćemo živjeti u nadi da će se to zaista jednoga dana i dogoditi.

THE PHOTOGRAPHIC HERITAGE IN CROATIAN MUSEUMS

The first glass stereoscope dioramic positives, photographic prints and picture postcards started to be collected in Zagreb City Museum in about 1907; in the Museum of Arts and Crafts in 1939 the Photography Department was opened to the public – one of the earliest dates in the history of world museum photographic collections. Croatian museums have

thus for longer than a century been systematically caring for photographs, either as museum objects or else as part of their documentation collections (media and photographic collections).

This paper provides a survey of photographic collections produced on the basis of data from the Register of Museums and Galleries (OREG) and an analysis of the museum photographic collections featured on the Web sites of museums, of research into their presentation models. The objective of this preliminary research was to attempt to better evaluate and systematically to document one further technical change in photography – digital photography – and to explore strategies for the digitisation of the photographic heritage in Croatian museums and from the experience of others in order to identify the best practices.

Today 66 Croatian Museums look after 95 museum collections of photographs and photographic equipment, and a fascinating number of almost a million photographs. We are sure that the total number of photographs is in fact greater still, for they are also contained in other museum and documentation collections (photo and media libraries), the number of which is for the moment unknown.

In almost all Croatian cultural institutions, archives, libraries, publishers, editorial offices of newspapers, church institutions, universities, scientific institutes, galleries, photo clubs and private collections, worthwhile collections of Croatian photographs are also kept, and the ultimate aim, apart from letting the public know about the existence and value of this heritage that is kept in museums and its presentation, would for the future be the identification and creation of a model for collaboration with similar heritage institutions, the launching of an initiative for the opening of a museum of photography, the publication of a printed and online edition of the *Guide to Croatian Museum Collections*, the portal *The Photographic Heritage from the Museum Collections of Croatian Museums* and the popularisation of photography as part of European projects and databases such as *EuropeanaPhotography*, <http://www.europeana-photography.eu>.

¹³ Dabac, Petar. Osnivanje nacionalnog muzeja za fotografiju: prijedlog za srednjoročni plan rada fotografske sekcije ULUPUH-a. *Informatica Museologica* 17(1-4) 1986. Zagreb: Muzejski dokumentacijski centar, str. 54-56.